

**ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W OLSZTYNIE**

z dnia 2022 r.

w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Żurawie Bagno”

Na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Żurawie Bagno”, zwanego dalej „rezerwatem”.

§ 2. 1. Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest ochrona kompleksu torfowisk.

2. Przyrodniczymi i społecznymi uwarunkowaniami realizacji celu, o którym mowa w ust. 1, są:

- 1) występowanie w rezerwacie mokradeł ombrogenicznych, z bogato reprezentowanym zespołem gatunków wyróżniających torfowiska wysokie, które uznano za wiodące i najistotniejsze dla wyznaczania wartości przyrodniczej rezerwatu;
- 2) występowanie w rezerwacie dwóch typów priorytetowych siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory: 7110* Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) (podtyp 7110-1 Niżowe torfowiska wysokie) oraz 91D0* Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne) (podtyp 91D0-1 Brzezina bagiennea *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, powstała na skutek sukcesji w pierwotnym mszarze torfowiska);
- 3) obecność 19 cennych gatunków mszaków: próchniczek błotny *Aulacomnium palustre*, widłoząb miotłasty *Dicranum polysetum*, w. kędzierzawy *D. polysetum*, rokitnik pospolity *Pleurozium schreberi*, płonnik pospolity *Polytrichum commune*, p. cienki *P. commune*, fałdownik szeleszczący *Rhytidiadelphus triquetrus*, bielistka siwa *Leucobryum glaucum*, torfowiec wąskolistny *Sphagnum angustifolium*, t. ostrolistny *S. capillifolium*, t. kończysty *S. fallax*, t. frędzlowaty *S. fimbriatum*, t. brunatny *S. fuscum*, t. magellański *Sphagnum magellanicum*, t. błotny *S. palustre*, t. brodawkowaty *S. papillosum*, t. czerwonawy *S. rubellum* oraz 9 gatunków cennych gatunków roślin naczyniowych: widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*, w. goździsty *L. clavatum*, modrzewnica zwyczajna *Andromeda polifolia*, trzcinnik prosty *Calamagrostis stricta*, turzyca łuszczkowata *Carex lepidocarpa*, rosziczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, bagno zwyczajne *Ledum palustre*, przygielka biała *Rhynchospora alba*, bagnica torfowa *Scheuchzeria palustris*;
- 4) położenie rezerwatu w dużym kompleksie leśnym użytkowanym gospodarczo, zarządzanym przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Brodnica;
- 5) położenie rezerwatu w zasięgu Brodnickiego Parku Krajobrazowego;
- 6) lokalizacja rezerwatu w izolacji od jednostek osadniczych;
- 7) procesy ewolucji biocenotycznej, które wiążą się bezpośrednio z naturalną sukcesją roślinności, stymulowanej również globalnymi zmianami klimatu – duża niestabilność zasobów wodnych i wzrost częstotliwości okresów deficytowych w wodę powoduje eliminację roślin z płytkim systemem korzeniowym i jednocześnie ekspansję drzew (głównie sosny) na powierzchni płatów siedliska 7110* Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) oraz rozwój płatów brzeziny bagiennej w jego bezpośrednim sąsiedztwie na dawnych siedliskach rojstu.

§ 3. Identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji i ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych dla rezerwatu oraz ich skutków na obszarze rezerwatu przedstawia tabela stanowiąca załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 4. Obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną.

§ 5. Określenie działań ochronnych na obszarze ochrony czynnej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji, przedstawia tabela stanowiąca załącznik nr 2 do zarządzenia oraz mapa stanowiąca załącznik nr 3 do zarządzenia.

§ 6. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Regionalny Dyrektor Ochrony
Środowiska w Olsztynie
Agata Moździerz

/kwalifikowany podpis elektroniczny/

Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków w rezerwacie przyrody „Żurawie Bagno”

Lp.	Identyfikacja istniejących zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych
Zagrożenia istniejące wewnętrzne		
1.	Problematiczne gatunki rodzime / Ewolucja biocenotyczna, sukcesja Ekspansja drzew (sosna i brzoza) w płatach mszaru torfowiska wysokiego powodująca zarastanie torfowiska gatunkami lekkonasiennymi przyczyniając się do zaniku roślin charakterystycznych dla obszarów torfowiskowych.	Utrzymanie obecnego zasięgu boru bagiennego (brzeziny bagiennej). Ograniczenie ekspansji sosny i brzozy w płatach torfowiska wysokiego 7110 poprzez mechaniczne bądź ręczne usuwanie ww. gatunków (wraz z usunięciem powstałej biomasy poza obszar torfowiska) w celu przywrócenia odpowiednich dla roślinności torfowiskowej warunków siedliskowych. Redukcja drzew do pokrycia około 10% na powierzchni płatów siedliska 7110. Monitoring stanu siedliska 7110.
2.	Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska Przesuszenie płatów siedliska przyczyniająca się do zaniku roślin charakterystycznych dla torfowisk wysokich. Rozwój apofitów na przesuszających się fragmentach brzeziny bagiennej.	Brak możliwości podjęcia działań ochronnych zmierzających do utrzymania poziomu wody na poziomie umożliwiającym zachowanie roślin charakterystycznych dla torfowisk wysokich ze względu na brak możliwości zasilania tego obszaru wodami powierzchniowymi (rezerwat w izolacji hydrologicznej względem innych wód powierzchniowych dominuje zasilanie opadowe). Monitoring poziomów wody na torfowisku. Monitoring rozwoju apofitów w zasięgu brzeziny bagiennej. W przypadku nadmiernego ich rozwoju - usunięcie apofitów z powierzchni siedliska (jeśli takie będą konkluzje z monitoringu stanu siedliska).
Zagrożenia istniejące zewnętrzne		
3.	Usuwanie drzewostanu / Przerzedzenie warstwy drzew Prowadzenie intensywnych prac leśnych w sąsiedztwie rezerwatu, powodujących zmniejszenie strefy buforowej (projektowanej otuliny) z siedlisk leśnych sąsiadujących bezpośrednio z rezerwatem.	Ograniczenie prac związanych z pozyskaniem drewna w oddziałach 95b, 94f, 94d, 94i W tej strefie buforowej wskazane jest ograniczenie prac leśnych zmniejszających istotnie zwarcie drzewostanu (np. silniejsza trzebież, rębnie) - zagęszczenie powinno pozostać co najmniej: umiarkowanie duże (zgodnie z Instrukcją Urządzania Lasu (2012) cz. I, § 34 ust. 3: zwarcie umiarkowane - między koronami występują wąskie przerwy, w tym przerwy, w które mieści się jedno drzewo). Wskazane usunięcie brzozy jako źródła diaspor z pasa szerokości 50 m od granicy rezerwatu.

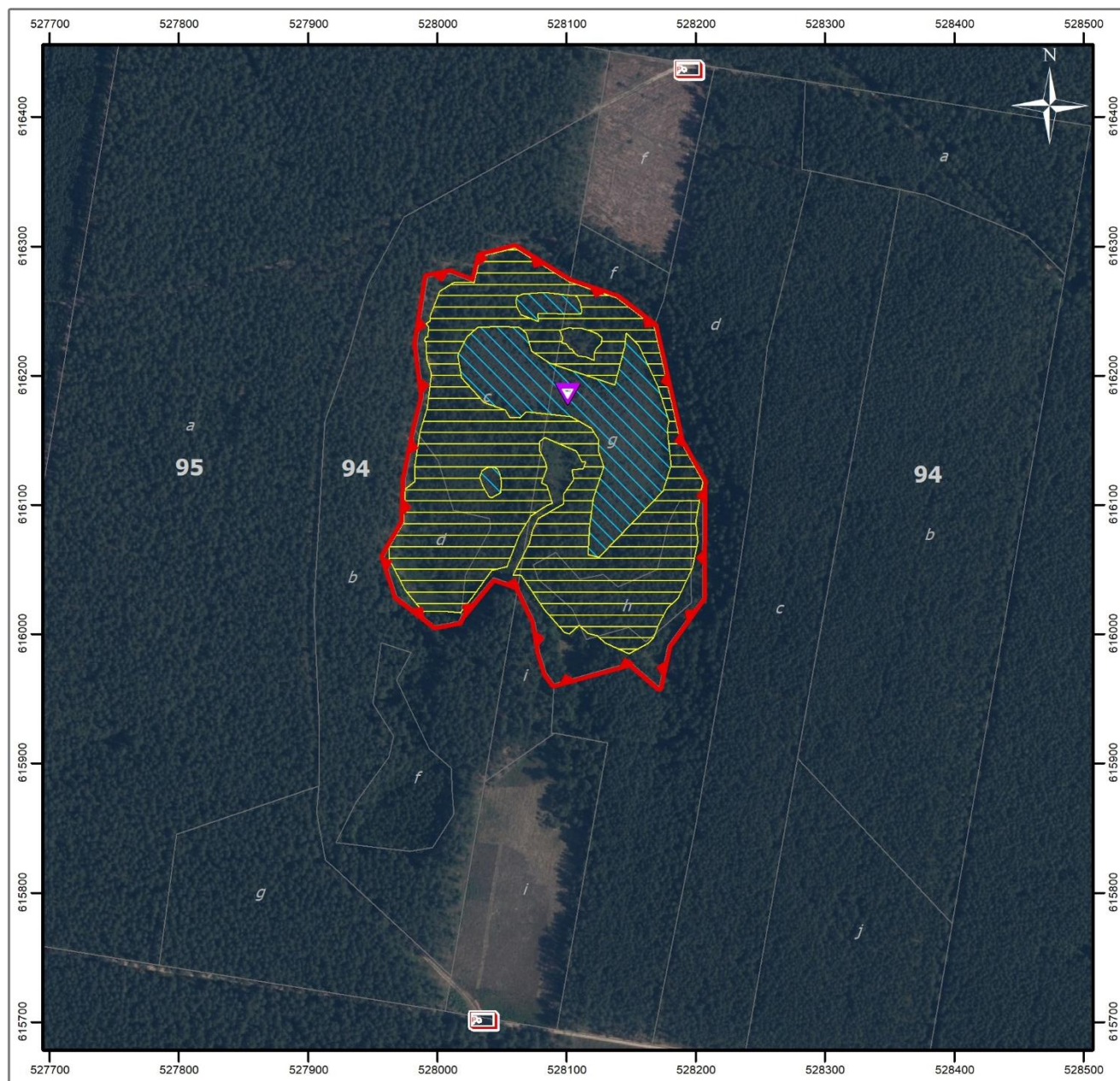
Lp.	Identyfikacja istniejących zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych
Zagrożenia potencjalne wewnętrzne		
4.	Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja. Mogą przyczyniać się do wnikania na torfowisko gatunków lekkonasiennych i przyczyniają się do zaniku roślin charakterystycznych dla obszarów torfowiskowych (m.in. mszaków).	Monitorowanie stanu brioflory torfowiska. Monitorowanie ekspansji brzozy brodawkowatej, brzozy omszonej, sosny zwyczajnej pod kątem pogorszenia warunków siedliskowych dla mszaków. W przypadku stwierdzenia wzmożonego rozwoju ww. gatunków lekkonasiennych należy przystąpić do mechanicznego bądź ręcznego ich usunięcia (wraz z usunięciem powstałej biomasy poza obszar torfowiska) w celu przywrócenia odpowiednich dla roślinności torfowiskowej warunków siedliskowych. Redukcja roślinności drzewiastej do pokrycia około 10% na powierzchni, gdzie występują stanowiska brioflory.
Zagrożenia potencjalne zewnętrzne		
5.	Zmiana klimatu / Susze i zmniejszenie opadów / Zmiana czynników biotycznych Mogą przyczyniać się do zaniku roślin charakterystycznych dla torfowisk wysokich / obszarów torfowiskowych. Zmiana warunków hydrologicznych panujących w rezerwacie na skutek zachodzących zmian klimatycznych oraz zaburzeń systemu hydrologicznego w skali regionu prowadząca do nadmiernego przesuszenia torfowiska w obrębie rezerwatu oraz zmiany szaty roślinnej.	Ze względu na brak możliwości stabilizacji poziomu wód za pomocą urządzeń hydrotechnicznych (rezerwat znajduje się w izolacji hydrologicznej względem innych wód powierzchniowych) monitoring hydrologiczny jest jedynym możliwym sposobem obserwowania zmian zachodzących w rezerwacie.
6.	Pożary i gaszenie pożarów Pożar w rezerwacie może przyczynić się do zniszczenia flory i fauny w nim występującej, uwolnienia zdeponowanego w złożu torfowym węgla, odtwarzanie roślinności po pożarze zwiększa możliwość rozwoju gatunków niepożądanych.	Kontrole straży leśnej / policji. Edukacja lokalnej społeczności.

Działania ochronne na obszarze ochrony czynnej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań w rezerwacie przyrody „Żurawie Bagno”

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja
1.	Montaż tablic	Montaż 2 tablic urzędowych oraz 2 tablic informujących o zakazach obowiązujących na obszarze rezerwatu. Realizacja w ciągu pierwszych 3 lat obowiązywania planu	Zgodnie z załącznikiem nr 3 do zarządzenia
2.	Usunięcie nalotu drzew i krzewów (sosna, brzoza) z powierzchni torfowiska	Zakres prac – metody wykonania zabiegu: a) ręczne wyrywanie najmłodszych osobników brzozy i sosny (siewki i starsze od siewek osobniki, jeżeli będzie istniała możliwość ich ręcznego usunięcia z korzeniami), b) ścinanie brzozy i sosny (dotyczy osobników, których nie da się wyrwać, tj. brzozy w wieku do 36 lat, sosny w wieku do 28 lat; aktualny wiek wg BDL), c) zaobrączkowanie starszych okazów brzozy (dotyczy osobników, których nie da się wyrwać) wytypowanych na podstawie lustracji terenowej, w okresie wegetacyjnym lub dokładne okorowanie wąskiego pasa kory nie dopuszczając do pozostawienia podczas korowania fragmentów korowiny; d) usuwanie odrośli brzozy. Powstałą podczas prac biomasę usunąć poza rezerwat (zagospodarować wg potrzeb, spalić lub zrębkować). Wykonanie zabiegu w ciągu pierwszych 5 lat obowiązywania planu, w miesiącach IX-III. Po 2 latach od wykonania zabiegu, należy przeprowadzić wizję terenową w okresie VI-IX, której celem będzie: a) ocena stanu torfowiska po przeprowadzonym zabiegu, ze szczególnym uwzględnieniem dynamiki rozwoju gatunków drzewiastych, b) ustalenie terminu wykonania kolejnego zabiegu (zgodnie z oceną stanu torfowiska po przeprowadzonym zabiegu). Powtórne oceny i zabiegi usuwania nalotu drzew i krzewów przeprowadzać wg potrzeb.	Płaty siedliska 7110 (1,29 ha) – zgodnie z załącznikiem nr 3 do zarządzenia
3.	Monitoring stanu siedliska 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	Ocena stanu płatów torfowisk wysokich (7110), ze szczególnym uwzględnieniem brioflory oraz pokrycia mszaru dendroflorą. Ocenę przeprowadzać co 5-6 lat, pierwszy raz w 2026 lub 2027 r.	Płaty siedliska 7110 (1,29 ha) – zgodnie z załącznikiem nr 3 do zarządzenia
4.	Monitoringu stanu siedliska 91D0 Bory i lasy bagienne	Ocena stanu płatów borów bagiennych (91D0), ze szczególnym zwróceniem uwagi na rozwój apofitów (m.in. jeżyny, maliny, trzcinnik, trzęślica). Ocenę przeprowadzać co 5-6 lat, pierwszy raz w 2026 lub 2027 r.	Płaty siedliska 91D0 (3,74 ha) – zgodnie z załącznikiem nr 3 do zarządzenia
5.	Usunięcie apofitów z powierzchni siedliska 91D0	Usunięcie apofitów w przypadku stwierdzenia ich ekspansji (w ramach monitoringu): a) w przypadku rozrostu jeżyny / maliny usuwać metodami mechanicznymi, ręcznie, najpierw przycięcie części nadziemnych, następnie wyrwanie / wykopanie korzeni,	Płaty siedliska 91D0 – zgodnie z załącznikiem nr 3 do zarządzenia

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja
		ponieważ mogą z nich odrastać. Zabiegi wykonywać w okresie IV-V przed początkiem kwitnienia. Zabieg powtarzać rok do roku aż do eliminacji zagrożenia. b) w przypadku ekspansji trzcinnika / trzęślicy, usunąć metodami mechanicznymi: skosić za pomocą kosi ręcznej lub spalinowej. Koszenie należy połączyć ze zbiorem i usuwaniem siana poza obszar rezerwatu. W miejscach, gdzie trzcinnik tworzy jednogatunkowe agregacje, wskazane jest koszenie w miesiącach VI i VIII, ale przed wysypaniem nasion. Koszenie powinno być wykonywane rokrocznie, przez co najmniej 5 lat – po tym okresie ocenić należy skutki zabiegów.	
6.	Monitoring hydrologiczny	Montaż piezometru na głębokości >2 m wraz z automatycznym systemem rejestracji stanów wód gruntowych składającym się z rejestratora (data logger) zmian poziomu wód gruntowych, np. typu Diver i rejestratora zmian ciśnienia atmosferycznego typu BARO DIVER), który umożliwi rejestrację danych z zadaną częstotliwością. Rekomendowana częstotliwość pomiarów: 1 raz na dobę. Czujnik przed pomiarami należy zaniwelować. Dane z rejestratora odczytywać co najmniej co pół roku z uwagi na możliwość awarii i utraty danych. Montaż piezometru w ciągu pierwszych 3 lat obowiązywania planu. Ocenę warunków hydrologicznych przeprowadzać co 5-6 lat, pierwszy raz w 2026 lub 2027 r.	Cały obszar rezerwatu Lokalizacja piezometru – zgodnie z załącznikiem nr 3 do zarządzenia

Lokalizacja działań ochronnych w rezerwacie przyrody „Żurawie Bagno”

0 50 100 200 m

Objaśnienia

	granica rezerwatu przyrody	Działania ochronne
	granice wydzieleni leśnych	Usunięcie nalotu drzew i krzewów (sosna, brzoza) z powierzchni torfowiska / Monitoringu stanu siedliska 7110
		Usunięcie apofitów z powierzchni siedliska 91D0 / Monitoringu stanu siedliska 91D0
		Monitoring hydrologiczny - lokalizacja montażu piezometru
		Montaż tablic informacyjnych

Układ współrzędnych: PL-1992
Wydzielenia leśne: Bank Danych o Lasach (usługa przeglądania 22.06.2022)
Ortofotomapa Główny Urząd Geodezji i Kartografii (usługa przeglądania, 22.06.2022)
Przygotowanie mapy: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916), zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody”, regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia dla rezerwatu przyrody plan ochrony sporządzony zgodnie z przepisami art. 18, 19 i 20 tej ustawy. Plan ochrony sporządza się na okres 20 lat. Projekt planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Żurawie Bagno”, zwany dalej „projektem planu ochrony”, uwzględnia treść rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz.U. Nr 94, poz. 794) oraz zakres planu ochrony dla rezerwatu przyrody określony w art. 20 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody.

Rezerwat przyrody „Żurawie Bagno” utworzono zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 4 lutego 1958 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. Nr 18, poz. 118). Celem ochrony rezerwatu o powierzchni 5,56 ha było zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych pierwotnej roślinności torfowiskowej.

Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 29 grudnia 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Żurawie Bagno” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2018 r. poz. 1) określono powierzchnię rezerwatu (5,87 ha), położenie i przebieg granicy rezerwatu, wskazano rodzaj, typ i podtyp, sprawującego nadzór oraz zmieniono cel ochrony na: ochrona kompleksu torfowisk.

Rezerwat „Żurawie Bagno” wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. Nr 60, poz. 533) sklasyfikowany został w następujący sposób: rodzaj rezerwatu Torfowiskowy (T), ze względu na dominujący przedmiot ochrony: typ – Biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf), podtyp – biocenozy naturalnych i półnaturalnych (bp). Ze względu na główny typ ekosystemu: typ – Torfowiskowy (bagienny) (ET), podtyp – torfowisk wysokich (tw).

Obszar rezerwatu przyrody „Żurawie Bagno” znajduje się w zasięgu Brodnickiego Parku Krajobrazowego.

Rezerwat „Żurawie Bagno” reprezentuje typ mokradeł ombrogenicznych, z bogato reprezentowanym zespołem gatunków wyróżniających torfowiska wysokie, które uznano za wiodące i najistotniejsze dla wyznaczania wartości przyrodniczej rezerwatu. W jego granicach wyznaczono płaty dwóch typów priorytetowych siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dyrektywy Siedliskowej): 7110* Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) oraz 91D0* Bory i lasy bagiennie (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzoźowo-sosnowe bagiennie lasy borealne. Siedlisko torfowiska wysokiego występuje w wariancie: 7110-1 Niżowe torfowiska wysokie, natomiast siedlisko boru bagiennego w wariancie: 91D0-1 Brzezina bagienna *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, która powstała na skutek sukcesji w pierwotnym mszarze torfowiska.

W rezerwacie zanotowano obecność 19 cennych gatunków mszaków: próchniczek błotny *Aulacomnium palustre*, widłoząb miotlasty *Dicranum polysetum*, w. kędzierzawy *D. polysetum*, roketnik pospolity *Pleurozium schreberi*, płonnik pospolity *Polytrichum commune*, p. cienki *P. commune*, fałdownik szeleszczący *Rhytidiadelphus triquetrus*, bielistka siwa *Leucobryum glaucum*, torfowiec wąskolistny *Sphagnum angustifolium*, t. ostrolistny *S. capillifolium*, t. kończysty *S. fallax*, t. frędzlowaty *S. fimbriatum*, t. brunatny *S. fuscum*, t. magellański *Sphagnum magellanicum*, t. błotny

S. palustre, t. brodawkowaty *S. papillosum*, t. czerwony *S. rubellum* oraz 9 gatunków cennych gatunków roślin naczyniowych: widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*, w. goździsty *L. clavatum*, modrzewnica zwyczajna *Andromeda polifolia*, trzcinnik prosty *Calamagrostis stricta*, turzycza łuszczkowata *Carex lepidocarpa*, rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, bagno zwyczajne *Ledum palustre*, przygielka biała *Rhynchospora alba*, bagnica torfowa *Scheuchzeria palustris*.

Rezerwat przyrody „Żurawie Bagno” jest ważnym lokalnym elementem retencji wodnej, deponowania węgla w złożach torfowych i jako taki stanowi element przyrody przyczyniający się do niwelowania skutków zmian klimatu. Kształtuje lokalny mikroklimat. Jest ważnym stymulatorem i donatorem usług ekosystemowych. Odgrywa również korzystną rolę dla prowadzonej w jego zlewni gospodarki leśnej.

Zróźnicowanie biocenoz rezerwatu przyrody „Żurawie Bagno” jest niewielkie, obszar stanowi mozaikę siedlisk ombrogenicznych, w niecce dawnego, bezpodływowego zbiornika wodnego, w którym procesy limniczne doprowadziły do jego zamulenia, spłycenia rozwoju roślinności torfowej. Konsekwencją zaniku dawnego zbiornika dystroficznego był rozwój torfowiska przejściowego, a wzrastająca miąższość torfu stymulowała przy niskiej trofii, rozwój mszaru wysokotorfowiskowego. Obecnie w obszarze trwają procesy sukcesji w kierunku rozwoju brzeziny bagiennej. Procesy zachodzące w zasięgu Żurawie Bagna wiążą się bezpośrednio z naturalną sukcesją roślinności, która stymulowana jest globalnymi zmianami klimatu, w efekcie czego zwiększa się ewapotranspiracja, występują lokalne deficyty w zasilaniu rezerwatu na skutek „suchych lat” powodując ekspansję drzew (głównie sosny na powierzchni płatów siedliska 7110) oraz rozwój brzeziny bagiennej w jego bezpośrednim sąsiedztwie na dawnych siedliskach rojstu.

Zagrożeniami dla Żurawiego Bagna jest ewolucja biocenotyczna oraz zagrożenie suszą. Poza opisanym procesem ekspansji drzew, na południowych, najwyżej położonych krańcach niecki rezerwatu następuje zauważalny wzrost rozwoju apofitów: jeżyny oraz traw (trzcinnika piaskowego oraz trzęślicy modrej), tam też wzrasta udział maliny. Procesy murszenia są zauważalne jedynie na okrajkach, krawędziach niecki rezerwatu. Jednak w jego wnętrzu obserwuje się przerastanie, zastępowanie torfowców czerwonych i brązowych, brioflorą o szerszym spektrum wymagań siedliskowych.

Ochrona rezerwatu „Żurawie Bagno” ma dążyć do zachowania stanowisk cennej brioflory wysokotorfowiskowej, którą uznano za główny przedmiot ochrony rezerwatu. Obecnie wobec braku możliwości zwiększenia uwilgotnienia ombrogenicznej mozaiki siedlisk, należy położyć nacisk na przeciwdziałanie postępującej ewolucji biocenotycznej trwającej w jego zasięgu. Tak sformułowane zasady ochrony ekosystemów rezerwatu wymagają zabiegów ochronnych. Obecny zasięg boru bagiennego (brzeziny bagiennej) powinien zostać utrzymany, jednak ekspansja sosny (a w dalszym etapie można przypuszczać brzozy) na obszarach płatów torfowiska wysokiego powinna być monitorowana.

W przypadku stwierdzenia znacznej ekspansji gatunków lekkonasiennych konieczne będzie podjęcie działań mających na celu usunięcia z torfowiska wysokiego (siedlisko 7110) roślinności drzewiastej (sosna, brzoza). Niezbędne jest prowadzenie monitoringu stanu siedlisk 7110 oraz 91D0. Dopuszcza się również usunięcie apofitów z powierzchni siedliska 91D0 – jeśli takie będą konkluzje z monitoringu stanu siedliska.

Dla zachowania korzystnych warunków hydrologicznych w rezerwacie konieczne jest prowadzenie monitoringu hydrologicznego – obserwacja zmian stosunków wodnych na obszarze rezerwatu będzie stanowić podstawę podejmowania ewentualnych dalszych działań ochronnych w granicach obiektu.

Jako eliminację zidentyfikowanych zagrożeń zewnętrznych wskazano także wykonanie działań poza granicami rezerwatu, których realizacja pozytywnie wpłynęłoby na obiekt: zaniechanie prac zmniejszających istotnie zwarcie drzewostanu (zagęszczenie ma pozostać co najmniej: umiarkowanie duże), tam też wskazane jest wycięcie brzozy w wieku reprodukcyjnym jako źródła diaspor z pasa lasu o szerokości 50 m od granic rezerwatu.

Właściwą ochronę rezerwatu Żurawie Bagno umożliwi ustanowienie w jego zasięgu strefy ochrony czynnej. Ustanowienie strefy ochrony ścisłej, uznano za niezasadne ze względu na konieczność ingerencji w obszar zabiegami ochronnymi ze względu na zarastanie mszarów wysokotorfowiskowych roślinnością drzewiastą oraz pojawianie się apofitów w siedlisku brzeziny bagiennej.

Projekt planu ochrony nie przewiduje udostępnienia rezerwatu dla celów naukowych, rekreacyjnych, turystycznych, edukacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa. Prowadzenie badań naukowych w rezerwacie możliwe jest na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 24 ustawy *o ochronie przyrody*. Uzyskanie indywidualnej zgody na prowadzenie ww. czynności gwarantuje nadzór nad ich rodzajem i metodyką, mając na uwadze dbałość o zachowanie celu ochrony rezerwatu przyrody we właściwym stanie.

W granicach rezerwatu przyrody „Żurawie Bagno” nie przewiduje się prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej, rolniczej.

Teren rezerwatu objęty jest ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania – uchwałą Nr III/35/18 Rady Gminy Kurzętnik z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie: uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kurzętnik. W rozdz. 3.2.4. Ekologiczna struktura obszaru wymieniono m.in. rezerwat „Żurawie Bagno” – utworzony dla ochrony śródleśnego torfowiska przejściowego. Wskazano, że reżimy ochronne na terenie rezerwatów przyrody regulują przepisy ustawy o ochronie przyrody. Na rysunku planu rezerwat położony jest w rejonie przyrodniczo-rekreacyjnym (oznaczonym jako d), otoczony strefą terenów ekologicznych F2 – tereny zalesione wraz z terenami wskazanymi do zalesień i zadrzewień.

Teren rezerwatu nie jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

W związku z powyższymi zapisami wymienionych dokumentów planistycznych nie stwierdzono potrzeby formułowania wskazań do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Kurzętnik.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie zapewnił udział społeczeństwa w procesie opracowania projektu planu ochrony w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029) w zw. z art. 19 ust. 1a ustawy *o ochronie przyrody*.

Informację o przystąpieniu do opracowywania projektu planu ochrony w formie obwieszczenia znak: WOPN.082.5.6.2020.MH z dnia 8 grudnia 2020 r. podano do publicznej wiadomości poprzez: udostępnienie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie, wywieszenie na tablicy ogłoszeń w siedzibie Dyrekcji, ogłoszenie w prasie o zasięgu wojewódzkim – Gazeta Wyborcza z dnia 8 grudnia 2020 r.

Na tym etapie nie wpłynęły żadne uwagi.

Obwieszczeniem znak WOPN.082.5.4.2022.MH z dnia 8 marca 2022 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie podał do publicznej wiadomości informację o możliwości składania

uwag i wniosków do projektów planów ochrony dla rezerwatów przyrody, w tym dla rezerwatu „Żurawie Bagno” opracowanego w formie zarządzenia. Obwieszczenie wywieszono na tablicy ogłoszeń Dyrekcji, opublikowano w Gazecie Wyborczej w dniu 8 marca 2022 r. oraz na stronie BIP Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie w zakładce „Obwieszczenia i zawiadomienia” <https://www.gov.pl/web/rdos-olsztyn/rok-20210>.

W związku z udziałem społeczeństwa Nadleśnictwo Brodnica zgłosiło następujące uwagi do projektu planu:

- 1) W załączniku nr 1 do zarządzenia, pkt 3. Zagrożenia istniejące zewnętrzne – proponujemy zamianę wyrażenia Wycinka lasu/Przerzedzenie warstw drzew na Usuwanie drzewostanu/Przerzedzenie warstw drzew.

Uwagę uwzględniono. Zmieniono zapis zgodnie z propozycją.

- 2) W załączniku nr 1 do zarządzenia, w pkt 3. Zagrożenia istniejące zewnętrznie - Nadleśnictwo Brodnica informuje o planowanej rębni w oddziale 95-b. W przedstawionym wydzieleniu proponujemy wykonanie rębni złożonej, która nie spowoduje istotnego zmniejszenia zwarcia w drzewostanie. Ponadto informujemy, że w wydzieleniu 94-b w otulinie rezerwatu nie jest możliwe usunięcie źródła diaspor z pasa o szerokości 50 m od granicy rezerwatu, ponieważ w tym wydzieleniu znajdują się zwarte kępy brzozowe, które tworzą drzewostan.

Uwagę uwzględniono częściowo. Zmieniono zapis dot. sposobu ograniczania zagrożenia na: „Ograniczenie prac związanych z pozyskaniem drewna w oddziałach 95b, 94f, 94d, 94i. W kwestii wykonania planowanej rębni IVD w oddz. 95b za zgodą nadleśniczego odstąpiono od wykonania tego działania.

- 3) Załącznik nr 3 do zarządzenia, pkt 2. Usunięcie nalotu drzew i krzewów (sosna, brzoza) z powierzchni torfowiska – Usuwanie dużych karp może być nie możliwe do wykonania lub może spowodować znaczne szkody w torfowisku. Ponadto wynoszenie usuniętych starszych osobników Brz i So powinno odbyć się częściowo mechanicznie z uwagi na znaczny rozmiar występujących drzew i odległości, na którą powinny zostać przemieszczone.

Uwagę uwzględniono. W kwestii części działania polegającego na usuwaniu karp ściętych brzoź – zgodnie z sugestią usunięto wskazany zapis, natomiast dodano usuwanie odrośli brzozy. Doprecyzowano zapis dot. usuwania drzew, których nie da się wyrwać – zabieg ma dotyczyć brzozy w wieku do 36 lat, sosny w wieku do 28 lat (aktualny wiek wg BD). Natomiast starsze osobniki należy pozostawić (nie ma ich wiele). W kwestii częściowo mechanicznego usuwania drzew z płatów torfowiska należy wyjaśnić, że może być ono realizowane – spowoduje przynajmniej częściowe zniszczenie mszaru, a jego odbudowa będzie długotrwała i może nie nastąpić w pełnym zakresie (np. z uwagi na wejście w między czasie gatunków niepożądanych).

Na etapie rozpatrywania uwag wniesionych w ramach konsultacji społecznych tut. organ uznał, że niezbędne jest dokonanie dodatkowych zmian w projekcie zarządzenia i jego uzasadnieniu. Dlatego obwieszczeniem znak WOPN.082.5.8.2022.MH z dnia 15 lipca 2022 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie ponownie podał do publicznej wiadomości informację o możliwości składania uwag i wniosków do projektu planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Żurawie Bagno” opracowanego w formie zarządzenia. Obwieszczenie wywieszono na tablicy ogłoszeń Dyrekcji, opublikowano w Gazecie Wyborczej w dniu 15 lipca 2022 r. oraz na stronie BIP Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie w zakładce „Obwieszczenia i zawiadomienia” <https://www.gov.pl/web/rdos-olsztyn/rok-20210>.

W związku z ponownym udziałem społeczeństwa nie wniesiono uwag / zgłoszono następujące uwagi do projektu planu:

1.;
2.

Zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody projekt zarządzenia został zaopiniowany przez Radę Gminy Kurzętnik – uchwała Nr z dnia ... 2022 r.

Projekt niniejszego zarządzenia na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z 23 stycznia 2009 r. *o wojewodzie i administracji rządowej w województwie* (Dz. U. z 2022 r. poz. 135) został uzgodniony przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego pismem znak: PN 0521..... z dnia 2022 r.

Regionalny Dyrektor Ochrony
Środowiska w Olsztynie
Agata Moździerz

/kwalifikowany podpis elektroniczny/